

# Axa prioritară 4. Dezvoltarea zonelor rurale, sprijinirea agriculturii și silviculturii

- Decembrie 2012 -

## STRATEGIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ 2014-2020

**Regio**   
PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL CENTRU

*Inițiativă locală. Dezvoltare regională.*

[www.inforegio.ro](http://www.inforegio.ro)

[www.regio.adrcentru.ro](http://www.regio.adrcentru.ro)

*Investim în viitorul tău!* Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Regional și co-finanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională

Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru ALBA IULIA, Str. Decebal, Nr. 12;

Tel: 0040-258-818616, Fax: 0040-258-818613; E-mail: [office@adrcentru.ro](mailto:office@adrcentru.ro), Web: [www.regio.adrcentru.ro](http://www.regio.adrcentru.ro)

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

## Axa prioritară 4. Dezvoltarea zonelor rurale, sprijinirea agriculturii și silviculturii

### Spațiul rural al Regiunii Centru: probleme - cheie și potențial de dezvoltare

#### Conceptul de rural și termenii asociați – scurtă clarificare

În anul 2010, Uniunea Europeană a adoptat o tipologie revizuită a zonelor urbane/rurale. Tipologia agreată de Uniunea Europeană stabilește 3 categorii de regiuni: regiuni predominant rurale, regiuni intermediare și regiuni predominant urbane. Această metodologie ia în calcul atât densitatea populației cât și prezența unor centre urbane mari și ponderea acestora în populația totală a regiunii. Conform acestei tipologii, pentru nivelul teritorial 3 (NUTS 3), 2 județe din Regiunea Centru (Brașovul și Sibiu) se încadrează în grupa regiunilor intermediare, iar celelalte 4 în grupa regiunilor predominant rurale.

Din motive ce țin de disponibilitatea datelor și de coerența strategiei, conceptul de zonă rurală (localitate rurală) utilizat în acest document se bazează doar pe legislația românească actuală, respectiv pe prevederile Legii nr. 2/1968 privind organizarea administrativ - teritorială a României, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii 350 /2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismului. Potrivit datelor statistice de la finele anului 2010, în Regiunea Centru sunt 357 de comune și 1788 de sate.

#### Decalaje economice și sociale majore față de mediul urban

#### Situația demografică în zonele rurale ale Regiunii Centru. Tendințe demografice inegale în plan teritorial, proces rapid de îmbătrânire demografică

Numărul populației rurale din Regiunea Centru totalizează **1 131 230 locuitori**, reprezentând **40,6% din totalul populației regiunii** la nivelul anului 2010. Cele mai ridicate procentaje ale populației rurale se înregistrează în județele Harghita și Covasna (56,1% respectiv 50%), iar cele mai scăzute în județele Brașov și Sibiu (26,4% respectiv 33,1%).

## Unul din fenomenele

interesante constatate în ultimii ani este acela de „re-ruralizare”, proces determinat în principal de migrația dinspre mediul urban spre mediul rural. Acest fenomen are atât cauze economice (creșterea costului vieții în orașe și pierderea locurilor de muncă au determinat un număr important de persoane - pensionari cu pensii mici, persoane active rămase fără un loc de muncă - să se mute în mediul rural) cât și cauze sociale (tendința tinerelor familii de a se stabili în zonele periurbane, în localități formal rurale, dar care dispun de o bună infrastructură edilitară).

Față de situația populației la nivel general, indicatorii demografici calculați numai pentru mediul rural pun în evidență anumite **dezechilibre între grupele mari de vârstă**: astfel, raportul de dependență demografică totală era de 53% în mediul rural comparativ cu 42% pentru ambele medii rezidențiale, iar raportul de dependență demografică a vârstnicilor: 25% în mediul rural comparativ cu 20% pentru mediile rezidențiale întrunite.

Începând cu anul 1991, populația din mediul rural din Regiunea Centru a înregistrat în fiecare an rate negative ale sporului natural, cea mai scăzută valoare atingându-se în 1996 (-3,7‰). Această evoluție a fost determinată atât de modificarea comportamentului procreativ al populației cât și de modificarea treptată a structurii pe grupe de vârste a populației, prin diminuarea ponderii populației feminine de vârstă fertilă. La această situație se adaugă migrația internă și externă, care înregistrează de asemenea un sold puternic negativ și afectează cu precădere populația tânără. **Previziunile demografilor arată o înrăutățire în următorii ani a indicatorilor demografici din mediul rural** din Regiunea Centru (scădere accentuată a numărului populației, creșterea dezechilibrelor între grupele de vârstă).

### **Niveluri scăzute ale ratelor de activitate și de ocupare a populației din mediul rural**

Conform datelor Institutului Național de Statistică, rata de activitate a populației în vârstă de muncă din mediul rural din Regiunea Centru era de 52,7% în anul 2010, sensibil mai redusă decât cea înregistrată în mediul urban – 64,2%. De asemenea, **rata de ocupare a populației în vârstă de 15-64 ani din zona rurală a Regiunii Centru se situează la un nivel scăzut** (47,9% în anul 2010), fiind de asemenea vizibil inferioară celei înregistrate în mediul urban – 56,9%. Aceste valori sunt departe de rata - țintă de ocupare, stabilită prin **Strategia Europa 2020** (75% din populația de 20-64 ani). Rata redusă de ocupare în mediul rural are multiple cauze: lipsa locurilor de muncă disponibile, nivelul redus de diversificare al economiei rurale (dependența masivă de o singură activitate – agricultura), lipsa spiritului antreprenorial și a cunoștințelor necesare inițierii și conducerii unei afaceri, lipsa unor măsuri eficiente de stimulare a creării de noi locuri de muncă pe durată lungă în mediul rural, nivelul scăzut de pregătire profesională și o concordanță redusă între oferta profesională a sistemului educativ și cerințele în

continuă schimbare ale

pieței forței de muncă, nivelul incipient al formării profesionale pe parcursul întregii vieți.

### **Economia zonelor rurale din Regiunea Centru. Trăsături specifice**

Principala caracteristică a zonelor rurale din România este dependența masivă de o singură ramură economică - agricultura. Agricultura de semi-subsistență practică în mare parte din zonele rurale ale Regiunea Centru se caracterizează prin predominanța exploatațiilor agricole de dimensiuni mici, forța de muncă îmbătrânită, ponderea scăzută a muncii mecanizate în procesul de producție și, bineînțeles, o valoare scăzută a veniturilor obținute. Pădurile reprezintă o altă resursă economică importantă, însă prin valorificarea incompletă a masei lemnoase se obțin mai puține venituri decât în majoritatea țărilor europene iar prin exploatarea într-o manieră nesustenabilă se pune în pericol dezvoltarea economică durabilă a zonelor împădurite.

O situație atipică se întâlnește în comunele din preajma marilor orașe ale regiunii care beneficiază de o infrastructură edilitară relativ dezvoltată, o economie puternică și diversificată (întreprinderi industriale moderne, servicii, depozite, zone comerciale moderne), aceste localități funcționând ca o extindere de facto a orașelor propriu-zise.

### **Turismul rural și agroturismul în Regiunea Centru . Potențial ridicat , valorificare scăzută**

Regiunea Centru dispune de un potențial turistic deopotrivă bogat și divers, valorificat doar parțial în prezent. Turismul rural a înregistrat o dinamică spectaculoasă în ultimii 20 ani, numărul pensiunilor turistice și agroturistice din Regiunea Centru depășind 800, iar cel al locurilor de cazare oferite ajungând la aproape 13 000. Regiunea Centru deține 36% din pensiunile agroturistice ale României și 32% din pensiunile turistice. În prezent, zonele cu cel mai dezvoltat agroturism din Regiunea Centru sunt: Bran – Moeciu – Fundata, Mărginimea Sibiului, Zona Arieșului superior (Albac – Gârda - Arieșeni - Avram Iancu - Vidra), Zona Săcele - Întorsura Buzăului și câteva zone mai restrânse: Rimetea-Colțești, Corund - Praid.

### **Situația actuală a agriculturii în Regiunea Centru. Potențialul agricol important, producții agricole scăzute.**

**Suprafața agricolă a Regiunii Centru este de 1901,6 mii hectare**, reprezentând 58,5% din suprafața totală a regiunii și 13% din suprafața agricolă a României. După modul de folosință, structura suprafeței agricole se prezintă astfel: arabil 40%, pășuni 33,7 %, fânețe 25,1 %, vii și pepiniere viticole 0,5%, livezi și pepiniere pomicele 0,7%.

## Parcul de tractoare și

**mașini agricole din Regiunea Centru** număra, în anul 2010, 23390 tractoare agricole fizice, 18617 pluguri pentru tractor, 6733 semănători mecanice, 3114 combine autopropulsate, alte utilaje agricole. În anul 2008 s-au aplicat 34040 tone îngrășăminte chimice pe o suprafață totală de 615758 hectare, reprezentând cca 1/3 din suprafața agricolă a regiunii).

**Valoarea producției agricole a Regiunii Centru, în anul 2010, a fost de 7712 milioane lei**, reprezentând 12% din valoarea producției agricole a României. Sectorul vegetal deține 63,1 % din totalul producției agricole a regiunii, comparativ cu 59,6 % la nivel național. Sectorul privat are o pondere covârșitoare – 97,6 % din valoarea producției agricole regionale.

**Ponderea agriculturii în PIB a scăzut vertiginos în ultimii ani, de la 19,3% în 1993 la 7,7% în 2009**, aceeași evoluție înregistrându-se și la nivel național. Se remarcă ponderea mare a consumului intermediar în totalul producției agricole atât la nivel regional (51,2%, valoare apropiată de cea înregistrată la nivel național)

**Populația ocupată în agricultură la sfârșitul anului 2010 număra 242,1 mii persoane**, reprezentând 24,2% din totalul populației ocupate a regiunii (față de 29,2% la nivelul întregii țări).

**Productivitatea muncii în agricultură** calculată pentru anul 2009 era de 3,2 ori mai redusă comparativ cu nivelul productivității pe ansamblul economiei regionale. Este greu de stabilit o tendință pe termen mediu a productivității muncii în agricultură, deoarece producția și implicit productivitatea sunt influențate puternic de variațiile climatice, semnificativ în acest sens fiind anii 2000 și 2007, în care s-au înregistrat secete puternice.

**Exporturile de produse agricole din Regiunea Centru se mențin la valori încă scăzute**, deși în ultimii ani se înregistrează un reviriment al acestora. Cu toate acestea balanța externă a comerțului cu produse agroalimentare este puternic dezechilibrată, valoarea importurilor fiind de 2,4 ori mai mare decât cea a exporturilor. Brașovul, Alba și Covasna sunt principalele județe exportatoare de produse agroalimentare, în ultimul județ, grupa mărfurilor agroalimentare deținând 7,1% din totalul exporturilor la nivelul județului.

**Industria alimentară a cunoscut o dezvoltare remarcabilă** în ultimii ani în toate județele Regiunii Centru. Disponibilitatea și varietatea materiei prime locale, existența unei piețe locale de desfacere de dimensiuni apreciabile, orientarea unei bune părți a consumatorilor către produsele autohtone sunt atuuri importante valorificate de către investitorii în domeniu.

## forestieră

Pădurile sunt una dintre cele mai importante bogății ale Regiunii Centru. **Vegetația forestieră acoperă 36,5% din suprafața regiunii**, constituind principala resursă economică a locuitorilor din localitățile montane și asigurând un bun echilibru ecologic. Predomină pădurile de foioase (55% din suprafață), urmate de cele de rășinoase. Cu un volum de 3,9 milioane mc de lemn recoltat în anul 2010, Regiunea Centru este al doilea bazin de recoltare forestieră al României și prima regiune în ce privește producția de cherestea.

## Prioritățile specifice ale Axei prioritare 4. Dezvoltarea zonelor rurale, sprijinirea agriculturii și silviculturii

### 4.1. Eficientizarea activităților agricole prin modernizarea exploatațiilor agricole, dezvoltarea serviciilor și logisticii agricole și susținerea activităților de prelucrare a produselor agricole

Fragmentarea excesivă a producției agricole, producțiile individuale reduse, variabilitatea acestora, costurile ridicate de transport al produselor agricole, alături de lipsa, în multe cazuri a certificării produselor determină scăderea interesului marilor procesatori pentru produsele agricole locale. Costurile ridicate de producție, lipsa unor reglementări economice favorabile (de ex. stabilirea unor prețuri minime de intervenție) și concurența puternică din partea importatorilor sunt de asemenea obstacole ce limitează accesul micilor producători pe piața internă. **Modernizarea activităților agricole prin susținerea investițiilor în domeniu (achiziționare de mașini și echipamente agricole moderne, materialelor biologice de calitate, construcții agricole) și sprijinirea agriculturii „verzi” se constituie ca prioritate majoră a perioadei următoare.**

agricole constituie una din problemele cele mai importante cu care se confruntă majoritatea producătorilor agricoli. Lipsa de organizare a producătorilor, insuficienta dezvoltare a structurilor specifice și a pieței agricole interne precum și insuficienta reglementare a relației producător - vânzător induc o stare de permanentă nesiguranță în ce privește valorificarea produselor agricole obținute. Cei mai afectați sunt micii producători agricoli, care formează marea majoritate a producătorilor agricoli și dețin cea mai mare parte din suprafețele agricole. Una din problemele majore cu care se confruntă aceștia este lipsa unor sisteme locale sau regionale de colectare a produselor agricole precum și insuficiența spațiilor adecvate de stocare. Lipsa asociațiilor, a organizațiilor de profil precum și imaturitatea piețelor de produse agricole limitează accesul micilor producători și îi adesea într-o poziție de inferioritate în relațiile comerciale cu marii intermediari de produse agricole sau cu retailerii importanți.

De asemenea, există un număr semnificativ de mici producători agricoli care au reușit să-și aducă exploatarea agricolă în zona profitabilității, fie prin procesarea propriilor produse, de multe ori sub marca unor produse tradiționale sau produse ecologice. **Crearea și modernizarea centrelor logistice, sprijinirea înființării rețelelor de distribuție și a serviciilor aferente sunt măsuri ce vor contribui la depășirea obstacolelor prezente în valorificarea producției agricole. Trebuie stimulate, de asemenea investițiile în unități de procesare de capacitate mică și mijlocie care să prelucreze producția agricolă locală.**

Deși numeroasă, populația ocupată în agricultură are o vârstă medie ridicată, fiind formată, de cele mai multe ori din persoane fără o pregătire de specialitate adecvată, fapt resimțit mai acut la asimilarea noilor tehnologii de producție. De asemenea, celor mai multor conducători de exploatarea agricole individuale le lipsesc cunoștințele de bază în domeniul organizării afacerilor. **Profesionalizarea agriculturii prin sprijinul material acordat specialiștilor agricol (ingineri agronomi, medici veterinari etc.) și tinerilor fermieri se impune ca una din prioritățile perioadei 2014-2020.**

#### **4.2. Valorificarea superioară, într-o manieră durabilă, a potențialului silvic regional**

Pădurile sunt una dintre cele mai importante bogății ale Regiunii Centru. Vegetația forestieră acoperă 36,5% din suprafața regiunii, constituind principala resursă economică a locuitorilor din localitățile montane și asigurând un bun echilibru ecologic. Predomină pădurile de foioase (55% din suprafață), urmate de cele de rășinoase. Cu un volum de 3,9 milioane mc de lemn recoltat în anul 2010, Regiunea Centru este al doilea bazin de recoltare forestieră al României și prima regiune în ce privește producția de cherestea. Județele Harghita și Brașov ocupă primele două locuri la nivel regional în ce

privește volumul de lemn în

anul 2010. În ultimii ani s-a trecut tot mai mult la exploatarea complexă a lemnului, incluzând aici utilizarea în scop energetic a reziduurilor provenite în urma exploatării forestiere. **Modernizarea exploatărilor silvice, dezvoltarea infrastructurii specifice (ex. drumuri forestiere) și sprijinirea utilizării în scop energetic a reziduurilor forestiere sunt măsuri prin care pot fi susținute comunitățile din zonele montane având bogat potențial silvic.**

Alături de funcția lor economică, pădurile îndeplinesc o importantă funcție de păstrare a unui mediu curat și sănătos. Interesul economic privind exploatarea forestieră trebuie subordonat interesului major de păstrare a echilibrului ecosistemului Regiunii Centru. Astfel, preocuparea pentru exploatarea rațională a pădurii, ținând cont de capacitatea acesteia de regenerare, este de natură să permită dezvoltarea durabilă a regiunii și prezervarea unui mediu curat și sănătos pentru generațiile următoare. **În viitor vor trebui susținute acțiunile de împădurire și reîmpădurire a zonelor fragile din punct de vedere ecologic.**

#### **4.3. Creșterea atractivității economice și diversificarea activităților economice în localitățile rurale din Regiunea Centru**

Principala caracteristică a zonelor rurale din România este dependența masivă de o singură ramură economică - agricultura. Agricultura de semi-subzistență practică în mare parte din zonele rurale ale Regiunea Centru se caracterizează prin predominanța exploatațiilor agricole de dimensiuni mici, forța de muncă îmbătrânită, ponderea scăzută a muncii mecanizate în procesul de producție și, bineînțeles, o valoare scăzută a veniturilor obținute. Pădurile reprezintă o altă resursă economică importantă, însă prin valorificarea incompletă a masei lemnoase se obțin mai puține venituri decât în majoritatea țărilor europene iar prin exploatarea într-o manieră nesustenabilă se pune în pericol dezvoltarea economică durabilă a zonelor împădurite.

În fine, turismul reprezintă o alternativă economică prea puțin exploatată în prezent. Cele câteva localități rurale care au reușit valorificarea atuurilor naturale și antropice în domeniul turismului pot constitui modele de urmat pentru multe alte localități din regiune ce dispun de un real potențial turistic. Regiunea Centru dispune de un potențial turistic deopotrivă bogat și divers, valorificat doar parțial în prezent. Prin punerea în valoare a potențialului turistic al zonelor rurale din Regiunea Centru se va crea o alternativă viabilă la activitatea economică preponderentă a locuitorilor din mediul rural, agricultura. Dezvoltarea turismului va antrena totodată dezvoltarea altor domenii economice și sociale (infrastructura de transport, industriile artizanale, industria



servicii) generându-se astfel un efect multiplicator în economia locală.

**Măsurile de stimulare a afacerilor în domeniile economice neagricole (turism, servicii, industrii artizanale etc) concomitent cu dezvoltarea competențelor profesionale și îmbunătățirea cunoștințelor antreprenoriale ale locuitorilor din mediul rural vor contribui la reducerea dependenței de activitățile agricole, creșterea ocupării și dezvoltarea economică a spațiului rural.**

#### **4.4. Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare a localităților rurale din Regiunea Centru**

În ciuda progreselor înregistrate în ultimii ani, infrastructura de utilități publice localitățile rurale ale regiunii continuă să fie subdezvoltată. Din cele 357 comune ale Regiunii Centru, doar 292 (67,8% din total) erau racordate în anul la rețelele publice de alimentare cu apă potabilă, 95 comune (26,6 %) dispuneau de instalații de canalizare publică și în 191 comune (53,5% din comunele Regiunii Centru) exista rețea de distribuție a gazelor naturale. Trebuie menționat faptul că datele statistice utilizate sunt disponibile doar la nivel de unitate administrativ-teritorială (comună) și nu reflectă situația la nivel de sat.

În vederea reducerii decalajelor între mediile rezidențiale în ce privește dezvoltarea și pentru îmbunătățirea standardului de viață al locuitorilor și creșterea atractivității localităților rurale se impune deci, **continuarea și extinderea programelor actuale ce vizează dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare în toate zonele rurale ale Regiunii Centru.**

#### **4.5. Creșterea standardului de viață al locuitorilor din zonele rurale din Regiunea Centru prin dezvoltarea infrastructurii educaționale, sociale și de sănătate**

*Investim în viitorul tău!* Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Regional și co-finanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională.

**DOCUMENT REALIZAT ÎN CADRUL PROIECTULUI**

*Sprijin acordat în perioada 2011 - 2012 pentru OI din cadrul ADR Centru în implementarea și monitorizarea la nivel regional a POR 2007 - 2013  
Septembrie 2012*

**Agencia pentru Dezvoltare Regională Centru ALBA IULIA,  
Str. Decebal, Nr. 12;**

**Tel: 0040-258-818616, Fax: 0040-258-818613;**

**E-mail: [office@adrcentru.ro](mailto:office@adrcentru.ro), Web: [www.regio.adrcentru.ro](http://www.regio.adrcentru.ro)**

**MATERIAL GRATUIT**

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.